

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Általános nyelvészet

Egyetemi tanév 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Nyelvészeti és Néprajzi-Antropológiai Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Közös törzs
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Általános nyelvészet			A tantárgy kódja	LLM1001
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Dimény Hajnalka, egyetemi tanársegéd				
2.4. Tanulmányi év	I.	2.5. Félév	I.	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	42	melyből: 3.5. előadás	28	3.6. szeminárium/labor	14
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					25
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					10
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összóraszámmal)					5
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszama					56
3.8. A félév összóraszama					98
3.9. Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges, fénymásolatok

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP2	Alkalmazza a kulturális és művészeti kifejezésformák sokféleségét
CP3	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit
CP9	Tanulmányozza a nyelvelsajátítást
CP12	Betartja a fordítás minőségi szabványait
CP13	Írott tartalmat készít
CP18	Fordításokat ellenőriz
CP21	Alkalmazza a nyelvtani és helyesírási szabályokat
CP24	Támogatja a diákokat a tanulási folyamatban
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Alkalmazza a tudományos módszereket
CT2	Alkalmazza a kutatási etika és a tudományos integritás elveit a kutatásban
CT3	Információforrásokat használ.
CT4	Interdiszciplináris kutatást végez
CT5	Írásban közöl információt

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

CT6	Szövegszerkesztő szoftvert használ
CT7	Tiszteletben tartja az adatvédelmet
CT8	Képes az önreflexióra

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP2, CP3, CP9, CP12, CP13, CT1, CT2, CT3, CT5, CT6, CT8	1. A hallgató felismeri, megérti, leírja, magyarázza, összefoglalja és szintetizálja a nyelvtudományi (hangtan, szókészlettan, alaktan, mondattan), irodalomtudományi, irodalomelméleti, kultúr- és civilizációtörténeti, valamint fordítástudományi ismereteket.	1. A hallgató a megszerzett ismeretek alapján szövegeket értelmez, illetve leíró, érvelő vagy kritikai elemzéseket dolgoz ki. A hallgató összefüggéseket teremt a tanult diszciplínák között, hogy kialakítsa a szakterület integrált modelljét. A hallgató nyomon követi a szakterület tudományos és technológiai fejlődését.
CP2, CP3, CP9, CP12, CT1, CT3, CT5, CT6	2. A hallgató leírja az általános nyelvészet és irodalomelmélet alapvető fogalmait, és alkalmazza azokat a magyar nyelvre és irodalomra.	2. A hallgató alkalmazza a természetes nyelvek és az irodalom tanulmányozására jellemző módszertani és elméleti modelleket.
CP3, CP12, CP21, CP24, CT3, CT5, CT6	3. A hallgató szinkron és diakron megközelítésben leírja a magyar nyelv főbb jelenségeit és nyelvtani szerkezeteit, valamint szövegeket elemez.	3. A hallgató alkalmazza a nyelvi normákat mind az anyanyelvén, mind a választott idegen nyelven.
CP3, CP12, CP18, CP24, CT1, CT3, CT5, CT6, CT8	4. A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	4. A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.
CT2, CT3, CT6, CT7, CT8	5. A hallgató jártas a digitális források és az információs technológiák használatában, érti és betartja azok elérésének és felhasználásának etikai szabályait.	5. A hallgató megfelelően tájékozódik a digitális környezetben, értékeli annak minőségét, etikusan és biztonságosan használja fel, valamint megfelelően hivatkozik a forrásokra.

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A hallgató megérti az általános nyelvészet alapvető fogalmait és a szakterület alapvető terminológiáját.
2. Ismeri a nyelvet mint jelrendszert leíró főbb elméleteket, valamint a nyelv kommunikációs funkcióit.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb odalán kell feltüntetni.

3. Megérti a nyelv és a társadalom kapcsolatát, valamint a nyelv pszichológiai és kognitív vonatkozásait.
4. Ismereteket szerez a nyelv szerkezetéről, valamint a nyelvi változatosság és a nyelvi változás jelenségeiről térben és időben.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. A hallgató képes nyelvi jelenségek elemzésére a tanult elméleti fogalmak és modellek alapján.
2. Alkalmazza a nyelvészeti ismereteket nyelvi adatok leírásában és értelmezésében.
3. Szakszerűen használja a szakmai terminológiát, és képes koherens magyarázatok megfogalmazására szóban és írásban.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések ³
1. Bevezetés. Az általános nyelvészet mint önálló nyelvtudományi ágazat. Az általános nyelvészet tárgya. A nyelvi közlés. A közlés funkciói.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
2. Társadalom és nyelv. A nyelv társadalmi funkciói. A nyelv mint cselekvés.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
3. Beszélési szokások. A nyelvhasználat társadalmi szabályozása. Kétnyelvűség.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
4. A nyelv pszichikai dimenziója: nyelv és gondolkodás. Neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai alapfogalmak. A beszédgondolkodás. Belső beszéd. Izomorf kategóriák.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
5. A nyelv jelszerűsége. A jel fogalma, a jelek tipológiája.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
6. Denotáció és konnotáció. A nyelvi jel önkényes jellege, sajátosságai	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
Zárthelyi dolgozat		
7. Jelentés és érték. A jelentés fogalma, mozgása. Nyelvi és kontextuális jelentés. lexikális jelentés és viszonyjelentés.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
8. Nyelvi szintek és egységek. Invariánsok és variánsok. Nyelv és beszéd.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

9. A nyelvi rendszer. A nyelv szintagmatikus és paradigmatiszikus síkja.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
10. A nyelv időbeli dimenziója. A nyelv állandósága és mozgása az időben. A nyelvi változások okai és korlátai. A nyelvi változások szabályszerűségei az egyes részrendszerekben: hangváltozások.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
11. A nyelvtani rendszer változása, jelentésváltozások, a szókinész története. A nyelvi mozgás iránya és következményei.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
12. A nyelvek sokfélesége. Nyelv és nyelvjárás. A nyelvrokonság kritériumai.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
13. Nyelvek osztályozása: genetikai, tipológiai, areális szempont	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	

Könyvészet

Crystal, David: *A nyelv enciklopédiája*. Osiris, Budapest, 1998, 226–273.

Kenesei István (szerk.): *A nyelv és a nyelvek*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2011. (http://www.nytud.hu/nyelv_es_nyelvek/)

Péntek János: *Teremtő nyelv*. Bukarest, Kriterion, 1988.

8.2 Szeminárium/ Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. A világ nyelvei Kötelező olvasmány: Crystal, David: Hány nyelv van a világon? In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 360–361. [48. fejezet] Crystal, David: Hányan beszélnek egy nyelvet? In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 362–364. [49. fejezet] Ajánlott olvasmány: Nau, Nicole: <i>Hány nyelv van a világon?</i> In: Languages in Danger Projekt. Elérhetőség: http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/hany-nyelv-van-a-vilagon/ (2025. szeptember 19.) <i>Ethnologue</i> . Elérhetőség: https://www.ethnologue.com (2025. szeptember 22.)	Dialogus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	

2. Emberi kommunikáció – állati jelzés Kötelező olvasmány: Kenesei István (szerk.): Állati kommunikáció – emberi jelzés. In: Uő. (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004, 17–34. Ajánlott olvasmány: Crystal, David: A nyelv és más kommunikációs rendszerek. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 492–501. [64. fejezet] Premack, A. J. – Premack, D.: Hogyan lehet nyelvet tanítani egy majomnak? In: Papp Mária (szerk.): <i>A nyelv keletkezése</i>. Budapest, Kossuth, 1974, 213–230. Csányi Vilmos: Miben különbözünk az állatoktól? In: Uő: <i>Az emberi viselkedés</i>. Budapest, Sanoma, 2006, 63–85.	Dialógus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	
3. A nyelv keletkezése Kötelező olvasmány: Pléh Csaba: A nyelv evolúciója. In: Pléh Csaba – Lukács Ágnes (szerk.): <i>Pszicholingvisztika</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2014, 1034–1088. A következő alfejezetek: A nyelvkeletkezés nagy vitakérdései 1047–1051., A nyelvkeletkezés-elméletek átfogó biológiai keretei 1055–1060., 1064–1067., 1069–1071., Átfogó elméletek a nyelvi funkciók keletkezéséről 1076–1082. Ajánlott olvasmány: Bencze M. Ildikó: Miért nem tudjuk még mindig, hogyan keletkezett a beszéd? In: Benő Attila – Fazakas Emese – Kádár Edit (szerk.): „...hogyan legyen a víznek lefolyása...” <i>Köszöntő kötet Szilágyi N. Sándor tiszteletére</i>. Kolozsvár, EME, 2013, 31–42.	Dialógus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	

Crystal, David: A nyelv eredete. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 365–369. [49. fejezet]		
4. A gyermekkori nyelvelsajátítás Kötelező olvasmány: Fehér Krisztina: <i>Babák a hangok világában</i> . Budapest, Typotex, 2017. A következő alfejezetek: Beszélő cumik 15–17., Síró újszülöttek 17–18., Anya csak egy van 19–21., Hol a kezdet kezdete? 21–23., Angolt és tagalogot hallgatunk 25–27., Kétnyelvű magzatok 27–28. Babarczy Anna – Lukács Ágnes – Pléh Csaba: A nyelvelsajátítás elméleti modelljei. In: Pléh Csaba – Lukács Ágnes (szerk.): <i>Pszicholingvisztika</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó, 2014, 445–481. A következő alfejezetek: A nyelvfejlődés általános szakaszai 445–446., A nyelvelsajátítás kutatásának tárgya 446–447., Az innátizmus és az empirizmus/funkcionalizmus vita 457–462., Egy mai inputalapú tanulómodell 472–475. Ajánlott olvasmány: Réger Zita: Az anyanyelv elsajátítása. In: Kenesei István (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004, 190–209. Crystal, David: Grammatikai fejlődés. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 304–306. [41. fejezet] Crystal, David: Szemantikai fejlődés. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 305–309. [42. fejezet] Crystal, David: Pragmatikai fejlődés. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 310–312. [43. fejezet] Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: A beszéd kialakulása. In: Uők: <i>Gyermeklélektan</i> . Budapest, Medicina, 1997, 47–59.	Dialógus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	

Lengyel Zsolt: <i>A gyermeknyelv</i> . Budapest, Gondolat, 1981, 105–132, 309–322.		
5. Beszéd és írás Kötelező olvasmány: Crystal, David: Írott és beszélt nyelv. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 226–230. Várkonyi Nándor: Az írás ősfarmái; Hieroglif írás: A képirástól a betűírásig. In: Uő: <i>Az írás és a könyv története</i> . Budapest, Gondolat, 2001. Elérhető: http://mek.oszk.hu/01600/01653/html/ (2020. szeptember 21.) Ajánlott olvasmány: Wicherkiewicz, Tomasz: <i>Írás</i> . In: Language in Danger Projekt (Csak onlajn elérhetőség , 2025. szeptember 18.) Várkonyi Nándor: <i>Az írás és a könyv története</i> . Széphalom Könyvműhely, 2001. (http://mek.oszk.hu/01600/01653/html/ (2019. január 31.)) Kéki Béla: <i>Az írás története: a kezdetektől a nyomdabetűig</i> . Budapest, Vince Kiadó, 2000 Crystal, David: Az írás története. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris, 2003, 248–257. [Részlet a 33. fejezetből]	Dialógus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	
6. Nyelvi szocializáció és nyelvi hátrányos helyzet Kötelező olvasmány: Wardhaugh, Ronald: Bernstein és a „kódok”. In: Uő: <i>Szociolingvisztika</i> . Budapest, Osiris, 1995, 295–299. Réger Zita: Szocializáció és nyelvi szocializáció. In: Uő: <i>Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990, 81–87. Elérhető:	Dialógus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	

http://mek.oszk.hu/04000/04046/04046.pdf (2020. szeptember 22.) Réger Zita: A nyelvi hátrány értelmezése a "beszélés etnográfijának" szemszögéből. In: Uő: <i>Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990, 120–130. [Részlet a 4. fejezetből] Elérhető: http://mek.oszk.hu/04000/04046/04046.pdf (2020. szeptember 22.) Ajánlott olvasmány: Réger Zita: Nyelvi szocializáció és hátrányos helyzet: a nyelvi hátrány problémája az iskolában. In: Uő: <i>Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990, 88–154. [II. fejezet] Bíró Zoltán: A környezet fogságában. In: Uő: <i>Beszéd és környezet</i>. Bukarest, Kriterion, 1984, 8–86.		
7. Emberi nyelvek és a számítógép Kötelező olvasmány: Viszket Anita: A számítógépes nyelvészet és a tanítás. In: Fancsaly Éva – Szabó Veronika – Viszket Anita: <i>A nyelvtanról három megközelítésben – magyartanárjelölteknek</i>. 2014. [A 3.1., 3.2., 3.4., 3.5., 3.8. és 3.9. alfejezetek] Elérhetőség: https://polc.ttk.ptc.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/2/3_a_szmtgpes_nyelvszet_s_a_tants.html (2026. szeptember 23.) Ajánlott olvasmány: Prószéky Gábor: A nyelv és a számítógép. In: Kenesei István (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004, 171–189. Crystal, David: Beszédfelismerés. In: Crystal, David: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 187–191. [Részlet a 25. fejezetből]	Dialógus; frontális és csoportmunka, magyarázat, megbeszélés	

Könyvészet Lásd az egyes témáknál részletesen. További ajánlott olvasmány: Nádasdy Ádám – Kálmán László: <i>Hárompercesek a nyelvről</i>. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. Sándor Klára: <i>Határtalan nyelv</i>. SZAK Kiadó, Bicske, 2014. Kálmán László – Trón Viktor: <i>Bevezetés a nyelvtudományba</i>. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	1. Terminusok szakszerű használata	Zárthelyi vizsga az 1-3. előadások anyagából – 40%	50%
	2. Szakirodalmi ismeret		
	3. Az ismeretek megfelelő alkalmazása	Szóbeli vizsga a 4-7. előadások anyagából – 60%	
	4. Nyelvi elemzőképesség		
9.5 Szeminárium/ Labor	1. A szakirodalom ismerete, pontos értelmezése, helyénvaló használata, kritikai olvasata	Zárthelyi vizsga az 1-3. szemináriumok anyagából – 40%	50%
	2. Az ismeretek megfelelő alkalmazása a tárgyalt nyelvi jelenségekre	Szóbeli vizsga a 4-7. szemináriumok anyagából – 60%	
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
• Az előadás és a szemináriumok témáinak ismerete és az előadásokon és a szemináriumokon való rendszeres jelenlét. A szemináriumok 75%-án kötelező a részvétel (5 szeminárium). • A szemináriumokon ellenőrző kérdések hangzanak el, melyek az olvasmányok ismeretére irányulnak. Ezekre a kérdésekre jegyet nem lehet kapni, viszont jegylevonás jár azért, ha kiderül, hogy a hallgató nem készült az adott szemináriumra.			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az *Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás* szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								

Kitöltés időpontja:
2026.03.30.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Intézetigazgató:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása